

fookuses onkoloogia

Preventsioon Suur lootus

Vähidiagnostika peaks paranema

Euroopas katsetatakse vähirakkude varajaseks avastamiseks uut meetodit, mida loodetakse rakendama hakata nelja aasta pärast. Oma panuse uuringusse annab ka Eesti.

Uus meetod lubaks patsiendi verest avastada pea kõik vähirakud.

Valdur Mikita, Asper Biotechi tootejuht

Euroopa vähiuuringute projekti partner Eestis on Tartu biotehnoloogiaettevõtte Asper Biotech, kelle ülesanne on analüüsida veres vabalt ringlevate tuumorirakkude DNAd ja RNAd ning tuumorirakud molekulaarselt profileerida.

Vähipatsientide suremus on seotud uute metastaaside tekega organismis. Vähirakkude võimalikult varajane avastamine vereringes (*circulating tumor cells*, CTC) on kasvaja kaugsiirete kindlakstegemiseks kriitilise tähtsusega.

Tulevikus peaks olema võimalik skriinida kõiki vähipatsiente veres vabalt ringlevate vähirakkude kinnipüüdmise teel.

Selleks kavandatakse uurin-gumeetodit, mis kannab nime CTCtrap. Rahvusvahelist uurimisrühma juhib raku biofüüsika professor Leon Ters-

Valdur Mikita
Asper Biotechi tootejuht

tappen Hollandist Twente Ülikoolist. CTCtrap-tehnoloogia on prognooside järgi meditsiinis rakendatav umbes nelja aasta pärast.

Esimese kahe aasta jooksul on kavas luua CTCtrap-meetodi töötav prototüüp. Ülejäänud kaks aastat on planeeritud kliinilistele uuringutele meetodi tõhususe hindamiseks rinna- ja eesnäärmevähiga patsientide hulgas.

Teeb vähirakud leitavaks

Kavandatava tehnoloogia abil on võimalik patsiendi veres tuvastada erinevat tüüpi vähirakke, neid loendada ja analüüsida.

Uus meetod lubaks patsiendi verest avastada pea kõik vähirakud, kuna läbi filtreeritakse kogu patsiendi veri. Ühtlasi aitaks kavandatav projekt paremini mõista mehhanisme, miks hakkab edukalt ravitud ja kontrolli all olev kasvaja mõnikord äkki metastaseeruma.

CTCtrap-meetodi puhul ei ole enam tarvis tuumori biopsiat, kuna vähirakud püütakse afereesi teel kinni inimese vereringest. Patsiendi veri läbib spetsiaalse filtri, mis vähirakud kinni püüab. CTCtrap suudab vähirakke loendada ja teha ka esmase analüüsi, mille ravi on konkreetse patsiendi puhul tõenäoliselt kõige efektiivsem.

See lubaks vähiravi praegusega võrreldes tunduvalt suuremal määral individualiseerida, parandada ravi efektiivsust ja vähendada kulusid.

Koostöö seitsme riigi vahel

Projekti meeskond koosneb üheteistkümnest partnerist, kelle hulgas on nii ülikoole, uurimisinstituute kui ka ettevõtteid kokku seitsmest riigist: Suurbritanniast, Prantsusmaalt, Saksamaalt, Itaaliast, Hollandist, Ungarist ja Eestist biotehnoloogiafirma Asper Biotech.

ASi Asper Biotech vähiuuringute projekti juht Anu Aaspõllu näitab firma Tartu laboris kinnist kasti, mille sees on üle 100 000 euro maksev teise põlvkonna sekvenaator MiSeq. Aparaat määrab DNA järjestusi ja seadet hakatakse kasutama vähiuuringute projektis.

FOTO: VÄINU ROZENTAL

Onkoloogid: miks HPV-vaktsiin immuniseerimiskavast välja jäi?

Triin Tabur
triin.tabur@aripaev.ee

Sotsiaalministeeriumi onkoloogiakomisjoni liige ja onkoloog Peeter Padrik saatis 21. detsembril 2012 sotsiaalministrile arupärimise, miks inimese papilloomiviiruse (HPV) vastane vaktsineerimine rotaviiruse vastu immuniseerimisega sama prioriteetne pole.

Padrik tõi pöördumises välja, et sotsiaalministeeriumi immunoprofülaktika ekspertkomisjon tegi 27. septembril 2012 otsuse, mille järgi ei peeta HPV-vaktsiini lisamist riiklikku immuniseerimiskavva vajalikuks, kuid vaktsineerimise soodustamiseks tehakse tootjatele ettepanek taotleda HPV-vaktsiinide lülitamist soodus-

ravimite nimekirja. Riiklikku immuniseerimiskavva kavatakse aga lisada rotaviiruse infektsiooni vastu vaktsineerimine.

Onkoloogi hinnangul ei ole ekspertkomisjoni protokollist ega kulutõhususe analüüsist võimalik leida argumente, miks HPV-vastane vaktsineerimine rotaviiruse vastu immuniseerimisest vähem oluline on.

“Leiame, et niisugune lähenemine pole riiklikult õige,” sõnas Padrik kirjas. “Komisjoni töösse polnud kaasatud seliste erialade spetsialiste, kes emakavähihaigete ja vähieelsete seisunditega otseselt kokku puutuvad,” jätkas ta.

Pöördumises toodi muu hulgas välja ka see, et emakakaelavähki haigestumus ja sure-

Number:

7000

• inimest ligikaudu on Eestis lasknud end papilloomiviiruse vastu vaktsineerida. Vaktsiin on oma raha eest ostes tavainimesele kallid.

mus Eestis on üks Euroopa suuremaid.

Viimastel andmetel haigestus Eestis 2008. aastal emakakaelavähki 195 ja suri 71 naist, 2011. aastal suri 77 naist. Eestis on suremus sellesse vähki neliviis korda suurem kui Soomes, Maltal või Hollandis.

Emakakaelavähi sõeluuring ei ole olukorda märkimisvää-

selt parandanud. Näiteks moodustavad haigekassa andmetel sõeluuringu raames tehtavad PAP-testid vaid kümnendiku kõikidest testidest, mis naistele tehakse. Enamik analüüse võetakse naistearsti otsusel tema vastuvõtul. 2011 osales sõeluuringutes 13 111 naist (vanuses 30–55).

Pöördumist toetavad Eesti Vähiliit, Eesti Infektsioonhaiguste Selts, Seksuaalsel Teel Levivate Infektsioonide Eesti Ühing, Eesti Kolposkoopia Ühing ja Eesti Onkoteraapia Ühing.

Sotsiaalministeerium lubas Peeter Padriku kirjale vastata jaanuari teises pooles. Enne lehe trükkiminekut vastust veel saabunud polnud, kuid seda saab lugeda sel nädalal mu.ee-st.